

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА
ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ
БЕЗПЕКИ**

Затверджено:

Протокол засідання кафедри
фінансів, обліку і оподаткування
№ 1 від 31 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри ФОО

С.М. Шуляренко

Викладач	КРАВЧЕНКО Ольга Олексіївна Доктор економічних наук, професор
Посилання профіль викладача на сайті ДУІТ	КРАВЧЕНКО Ольга Олексіївна
E-mail	kravch.olha@gmail.com
Факультет, Кафедра	Факультет Управління і технологій/ Кафедра Фінансів, обліку і оподаткування м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 602 телефон: +38044 591-51-08
Консультації	Кожен вівторок та четвер з 14 до 16 м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 602 або за ZOOM посилання

Офіційна назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань, спеціальність	07 «Управління та адміністрування» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, Вибіркова
Курс / Семестр викладання	3/5
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS / 90 загальна кількість годин
Види та кількість аудиторних занять, денна/ заочна	Лекції – 16 годин / 4 години Практичні заняття – 14 годин / 4 години
Форма контролю	Залік
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія згідно з розкладом. Мультимедійний проектор, мережа Internet.

Мова викладання	Українська
Мета вивчення дисципліни	Формування системи знань з питань забезпечення фінансової безпеки держави як складової економічної та національної безпеки, а також тих її функціональних елементів, які безпосередньо впливають на рівень розвитку держави в умовах глобальних трансформацій.
Загальні компетентності	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища. СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
Програмні результати навчання	ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування. ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування). ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування. ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ЧИМ ЦІКАВИЙ КУРС:

Курс дає можливість розширити світогляд та професійні компетенції шляхом:

ознайомлення з концептуальними засадами забезпечення економічної безпеки;

ознайомлення з теоретичними, організаційно-правовими та практичними засадами фінансової безпеки;

здобуття знань щодо виявлення причинно-наслідкових зв'язків, джерел та механізму виникнення загроз фінансовій безпеці;

здобуття навичок відстеження та попередження існуючих та потенційних загроз фінансовій безпеці;

здобуття навичок розрахунку основних індикаторів, що забезпечують моніторинг поточного стану фінансової безпеки;

здобуття знань щодо напрямів мінімізації загроз фінансовій безпеці з урахуванням стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку держави.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Модуль 1. «Основи фінансової безпеки»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи фінансової безпеки держави

Тема 1 Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки

Сутність економічної безпеки та її підсистеми. Історія виникнення науки про фінансову безпеку як основну складову економічної безпеки держави. Фінансова безпека як основа економічної безпеки. Об'єкти та суб'єкти фінансової безпеки держави. Взаємозалежність фінансової безпеки держави і підприємства. Загрози, їх джерела та параметри фінансової безпеки держави (збитки, ризики). Рівень фінансової безпеки держави. Часові і просторові координати дії загроз та небезпек, наявні (короткострокові) та потенційні (довгострокові) загрози. Тіньова економіка як системна загроза фінансовій безпеці держави. Структура тіньової економіки. Оцінка рівня фінансової безпеки держави. Нормативно-правове та інформаційно-методичне забезпечення фінансової безпеки держави.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, рівень фінансової безпеки держави, загрози, тіньова економіка.

Тема 2 Бюджетна безпека держави

Теоретична суть бюджетної безпеки. Сутність, значення та місце бюджетної безпеки в системі фінансової безпеки держави. Індикатори та загрози бюджетній безпеці. Оцінювання бюджетної безпеки держави. Критерії ефективності бюджетної політики. Бюджетна стратегія та бюджетні цілі. Внутрішні та зовнішні загрози бюджетній безпеці держави. Інструменти та важелі бюджетної політики. Оцінка стану бюджетної безпеки України. Бюджетні правопорушення як форма небезпеки у сфері економічних повноважень та управління та правові форми відповідальності за їх скоєння. Роль правоохоронних органів України у боротьбі з бюджетними злочинами та забезпеченні бюджетної безпеки держави.

Ключові слова: бюджетна безпека, індикатори бюджетної безпеки, загрози бюджетній безпеці, бюджетні правопорушення.

Тема 3 Податкова безпека як складова фінансової безпеки країни

Теоретична суть податкової безпеки. Податкова безпека: її сутність, значення та рівні. Податковий ризик: сутність, види та методи його визначення. Вплив тіньової економіки на податкову безпеку країни: макро- та мікроекономічний рівень. Поняття податкового навантаження (тиску). Критерії ефективності податкової політики. Стратегічні цілі реформування оподаткування. Індикатори податкової безпеки. Інструменти та важелі податкової політики. Оцінка стану податкової безпеки України. Приховування доходів від оподаткування, несвоєчасна і неповна їх сплата як форма небезпеки у сфері економічних повноважень і управління та правові форми відповідальності за їх скоєння. Роль правоохоронних органів України у боротьбі з податковими злочинами та забезпеченні податкової безпеки держави.

Ключові слова: податкова безпека, податковий ризик, індикатори податкової безпеки, інструменти та важелі податкової політики, податкові злочини.

Тема 4 Фінансова безпека складових фінансового ринку та ринку фінансових послуг

Фінансова безпека грошово-кредитного ринку. Фінансова безпека валютного ринку. Основні поняття фінансової безпеки фондового ринку держави. Індикатори фінансової безпеки фондового ринку (капіталізація цінних паперів, їх структуру та рівень ліквідності), здатний забезпечити стійкий фінансовий стан емітентів, власників, покупців, організаторів торгівлі, торговців, інститутів спільного інвестування, посередників (брокерів), консультантів, реєстраторів, депозитаріїв, зберігачів і держави загалом. Оцінка безпеки фондового ринку (безпека ринку

державних цінних паперів і ринку корпоративних цінних паперів, а також решти його сегментів: ринків акцій, облігацій, векселів, казначейських зобов'язань, ощадних сертифікатів, біржового та позабіржового ринків). Основні поняття фінансової безпеки страхового ринку держави. Місце, функції та роль страхового ринку в економічному розвитку держави і території. Індикатори безпеки страхового ринку (забезпеченість страхових компаній фінансовими ресурсами для відшкодування обумовлених у договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування. Вплив на фінансову безпеку ринку страхових послуг об'єктивних і суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх чинників.

Ключові слова: фондовий ринок, індикатори фінансової безпеки фондового ринку, оцінка безпеки фондового ринку, фінансова безпека страхового ринку.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти фінансової безпеки

Тема 5 Фінансова безпека підприємства

Характеристика елементів структури фінансової безпеки підприємства. Фінансові ризики як деструктивні чинники впливу на фінансову безпеку підприємства. Система фінансових інтересів підприємства як основа забезпечення його фінансової безпеки. Характеристика елементів структури механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Методичне забезпечення оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Комплексна оцінка фінансової безпеки підприємства.

Ключові слова: фінансові ризики, фінансова безпека підприємства, механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства, оцінка фінансової безпеки підприємства.

Тема 6 Фінансова розвідка

Місце і роль фінансової розвідки в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємства. Принципи фінансової розвідки. Організація та ефективність фінансової розвідки. Джерела інформації фінансової розвідки та методи її збору.

Ключові слова: фінансова розвідка, принципи фінансової розвідки, джерела інформації фінансової розвідки.

Тема 7 Основи управління фінансовою безпекою підприємства

Завдання, об'єкти та методи управління фінансовою безпекою підприємства. Розробка стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства. Бенчмаркінг як інструмент забезпечення фінансової безпеки підприємства. Сутність і принципи антикризового управління фінансовою безпекою підприємства. Організаційне забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Ключові слова: стратегія забезпечення фінансової безпеки, бенчмаркінг, антикризове управління фінансовою безпекою.

Тема 8 Соціальна політика та проблеми забезпечення фінансової безпеки людини

Соціальна політика та її вплив на економічну і фінансову безпеку держави. Соціальні критерії та індикатори оцінки фінансової безпеки людини. Загрози фінансовій безпеці людини: соціально- економічні наслідки для суспільства. Стратегія соціально-економічного розвитку і фінансова безпека людини у контексті зміцнення економічної безпеки держави Соціальна безпека населення та її основні складові. Державні пріоритети у сфері соціальної безпеки.

Ключові слова: соціальна політика, соціальні критерії, індикатори оцінки фінансової безпеки людини, соціальна безпека населення.

Практичні заняття курсу передбачають виконання ситуаційних, тестових, розрахункових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Тематика практичних занять:

Тема 1 Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки.
 Тема 2 Бюджетна безпека держави.
 Тема 3 Податкова безпека як складова фінансової безпеки країни.
 Тема 4 Фінансова безпека складових фінансового ринку та ринку фінансових послуг.
 Тема 5 Фінансова безпека підприємства.
 Тема 6 Фінансова розвідка.
 Тема 7 Основи управління фінансовою безпекою підприємства.
 Тема 8 Соціальна політика та проблеми забезпечення фінансової безпеки людини.

Приклади практичних завдань:

Практичне завдання:

З наведеними показниками розрахувати за кожним періодом:

- 1) рівень фінансово-економічної безпеки для досліджуваного та «еталонного» підприємств на основі віддалей між локальними показниками системи фінансової безпеки;
- 2) рівень фінансово-економічної безпеки підприємства на основі порівняння фактичного і нормативного значень інтегрального індикатора;
- 3) визначити напрями підвищення ефективності управління фінансовою безпекою підприємства.

Приклад тестового завдання:

Складовими фінансової безпеки держави слід вважати:

- а) валютну, боргову, інвестиційну, інформаційну, безпеку фондового ринку;
- б) грошово-кредитну, валютну, банківську, монетарну, боргову, бюджетну;
- в) валютну, боргову, безпеку фондового ринку, грошово-кредитну, бюджетну;
- г) усі відповіді вірні.

Індивідуальні завдання

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності вони залучаються до виконання додаткових видів робіт в певних проєктах, ця діяльність враховується при підведенні підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни «Основи фінансової безпеки» у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції.

Індивідуальні види робіт можуть бути змінені та доповнені за ініціативою викладача або здобувача освіти (за погодженням із викладачем).

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів Підсумковий контроль – залік
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.	

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. Максимальна сума становить 10 балів.

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та ступенем залученості у дискусії (до 7,5 балів).

Максимальна сума становить 7,5 балів за кожне заняття, 90 балів - максимальна сума.

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації оцінюються у 10 балів.

Підсумковий контроль - Залік

Здобувач отримує підсумкову оцінку за результатами поточного контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач, становить 100.

Якщо протягом семестру здобувачем за поточним контролем набрано більше 100 балів, то вони порівнюються до 100.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками
64-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-63		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки
35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-34		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не

			освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
--	--	--	---

ІНФОРМАЦІЙНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
 2. Конспект лекцій.
 3. Посилання на Google Classroom: [Основи фінансової безпеки](#).
- Електронні ресурси бібліотеки ДУІТ: <https://library.duit.in.ua>.

Список рекомендованої літератури

Базова (основна):

1. Конституція України: №254к/96ВР Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
2. Про основи національної безпеки України : закон України від 19.06.2003 р. № 964/ URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
3. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
4. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія. Львів: Видавництво, 2012. 386 с.
5. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посіб. Львів: [б. в.], 2011. 380 с.
6. Васильчак С. В. Управління фінансовою безпекою підприємства / С. В. Васильчак, Н. В.

Додаткова

7. Амосов О. Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємств. *Економіка та управління*. 2012. № 1. С. 8-13.
8. Нусінова О. В. Оцінка фінансової безпеки підприємств: монографія. Кривий Ріг : Діоніс, 2011. 189 с.
9. Основи формування економічної безпеки України: колективна монографія / за заг. ред. І. П. Мойсеєнко. Львів: СПОЛОМ, 2011. 208 с.
10. Теоретико-методичні та прикладні засади забезпечення фінансово-економічної безпеки: монографія / за ред. д.е.н., проф. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 311 с.
11. Формування фінансової безпеки підприємства: монографія / О. В. Родіонов [та ін.] ; Луган. нац. аграр. ун-т. Луганськ : Ноулідж, 2011. 247 с.

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

[Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій](#)

[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій](#)

[Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ](#)

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік) навчання може відбуватися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «[Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#)».